

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. ректора ДБТУ

— Руслан ЛИХОНЧЕНКО

«23» грудня 2021 р.

ПОЛОЖЕННЯ

**ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ І ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ НА НАЯВНІСТЬ
ТЕКСТОВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТАХ
ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

УХВАЛЕНО

рішенням вченої ради ДБТУ

протокол № 4 від «23» грудня 2021 р.

Харків, 2021

1. Загальні положення

1.1. Положення про організацію і порядок перевірки на наявність текстових запозичень в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти (далі - Положення) розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України, інших нормативно-правових актів та Статуту Університету, Кодексу академічної доброчесності, Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в ДБТУ, а також на виконання Наказу ректора № 188 від 15.11.2021 р. «Про затвердження відповідальних осіб (експертів) з організації і контролю за додержанням принципів академічної доброчесності в ДБТУ.

1.2. Метою Положення є:

1.2.1. Врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в академічних роботах працівників та здобувачів вищої освіти Державного біотехнологічного університету (далі - Університет);

1.2.2. Сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.3. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності Університету та якості вищої освіти в цілому.

2. Терміни та визначення

2.1. У даному Положенні використовуються терміни у таких значеннях:

2.1.1. *Автор* - фізична особа, творчою працею якої створено твір;

2.1.2. *Академічний плагіат* - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів

власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

2.1.3. **Академічний текст** - авторський твір наукового, науково-технічного та навчального характеру у формі дисертації, кваліфікаційної роботи (бакалаврська, магістерська), наукового видання (монографії), наукової статті, звіту у сфері наукової і науково-технічної діяльності, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць;

2.1.4. **Плагіат** - оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

2.1.5. **Твір** - інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційних веб-сайтах Університету (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, автореферат, рукопис дисертації, кваліфікаційна робота тощо);

2.1.6. **Цитата** - порівняно короткий уривок з опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні;

2.1.7. **Унікальність твору** (роботи, матеріалу) - співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу;

2.1.8. **Система виявлення наявності текстових запозичень - збігів/ідентичності/схожості** (далі - Система) - це програмно-апаратний комплекс для порівняльного аналізу текстових документів на предмет наявності збігів/ідентичності/схожості порівняно із текстами, що розміщені в інтернеті, репозитаріях, базах даних та ін.;

2.1.9. **Звіт подібності** - документ, що містить інформацію про текстові

запозичення, знайдені в аналізованому документі/творі/роботі, та джерела таких запозичень, який генерується автоматично для виявлення збігів/ідентичності/схожості на основі порівняння авторського тексту із базами внутрішньої бібліотеки системи, базою академічних текстів Університету, відкритими інтернет-джерелами.

2.2. Основні різновиди плагіату:

2.2.1. Видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї змістовних змін, а також навмисні текстові спотворення - заміна символів в тексті (кириличні символи на латинські і навпаки тощо) з метою укриття запозичення;

2.2.2. Дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;

2.2.3. Внесення незначних правок у скопійований матеріал (перефразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;

2.2.4. Компіляція - створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту;

2.2.5. Представлення скомпонованих власних і запозичених аргументів без належного цитування;

2.2.6. Парафраза - переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);

2.2.7. Самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. Заходи щодо запобігання академічному плагіату

3.1. Запобігання плагіату в академічному середовищі Університету

здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:

3.1.1. Інформуванні здобувачів вищої освіти та працівників про необхідність дотримання Кодексу академічної доброчесності Університету, академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням правил цитування та посилання;

3.1.2. Викладанні дисциплін з темами про академічну доброчесність та академічне письмо для здобувачів вищої освіти;

3.1.3. Формуванні викладачами завдань в межах освітнього процесу з використанням інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;

3.1.4. Організації заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності;

3.1.5. Створенні та розповсюдженні методичних рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;

3.1.6. Перевірці академічних текстів на плагіат;

3.1.7. Оприлюднення цього Положення через офіційні вебресурси Університету.

3.2. Декани факультетів, завідувачі кафедр та керівники наукових підрозділів повинні довести зміст Положення до відома працівників та здобувачів вищої освіти, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

4. Академічні тексти, які підлягають обов'язковій перевірці на плагіат

4.1. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

4.1.1. Кваліфікаційні роботи на здобуття ступеня «бакалавра» або «магістра» на етапі допуску до захисту;

4.1.2. Дисертаційні роботи на здобуття ступеня «доктор філософії» або «доктора наук» на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду спеціалізованою/ одноразовою вченою радою;

4.1.3. Монографії та підручники, навчальні посібники, що

рекомендуються до видання Вченою радою Університету, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні кафедри;

4.1.4. Рукописи статей, тези доповідей, конкурсні роботи, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів конференцій, семінарів, олімпіад тощо, на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

5. База академічних текстів для перевірки на плагіат

5.1. База академічних текстів Університету для перевірки на плагіат формується на основі Електронного архіву наукових та освітніх матеріалів ДБТУ.

5.2. Академічні тексти, зазначені у розділі 4, розміщуються у відповідні підрозділи репозитарію та надаються у доступ в мережі Інтернет (кваліфікаційні роботи здобувачів - в мережі онлайн з обмеженим доступом до повного тексту).

5.2.1. Електронні версії кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти розміщуються в репозитарії Університету відповідальними від факультетів або надсилаються для розміщення відповідальному співробітнику Наукової бібліотеки протягом місяця після захисту робіт.

5.2.2. Електронні версії дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеню

«доктор філософії» або «доктор наук» надсилаються для розміщення в Національному репозитарії академічних текстів України (НРАТ). На сайті бібліотеки в інформаційному ресурсі «'М'єБ-портфоліо науковців університету» надається посилання до повного тексту дисертації.

5.2.3. Монографії, підручники, навчальні посібники тощо, створені в Університеті, розміщуються за бажанням автора в репозитарії самим автором, або співробітником бібліотеки з підписанням авторської угоди.

5.3. Наукові статті, опубліковані в друкованих наукових виданнях та матеріалах конференцій Університету, розміщуються в репозитарії після їх публікації у відповідному друкованому виданні, відповідальними

співробітниками Наукової бібліотеки.

5.4. Наукові статті, опубліковані в електронних наукових виданнях та матеріалах конференцій Університету, розміщуються в репозитарії після їх публікації на офіційному сайті, відповідальними співробітниками Наукової бібліотеки.

5.5. Наукові статті, опубліковані в наукових виданнях та матеріалах конференцій сторонніх університетів/організацій, розміщуються в репозитарії університету за бажанням автора з підписанням авторської угоди.

6. Відповідальні особи та загальна схема перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень

6.1. Перевірку на наявність текстових запозичень у академічних текстах, зазначених у розділі 4 здійснюють відповідальні особи (експерти), призначені наказом по університету:

6.1.1. Кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти на наявність текстових запозичень перевіряють відповідальні особи (експерти) від факультетів, призначені за поданням декана;

6.1.2. Дисертаційні роботи на здобуття ступеня «доктор філософії» або «доктора наук» на наявність текстових запозичень перевіряють відповідальні особи від спеціалізованих вчених рад (секретарі рад) призначені за поданням проректора з наукової роботи;

6.1.3. Монографії, підручники, навчальні посібники, які подаються на затвердження Вченою радою до видання перевіряє на наявність текстових запозичень відповідальна особа від Наукової бібліотеки, призначена за поданням директора НБ;

6.1.4. Рукописи наукових статей перевіряють на наявність текстових запозичень відповідальні особи від редакцій наукових журналів ДБТУ категорії Б призначені, за поданням головного редактора/ проректора з наукової роботи;

6.1.5. Рукописи, надані до публікації в збірниках матеріалів (тез

доповідей) перевіряє на наявність текстових запозичень відповідальна особа від оргкомітетів конференцій, семінарів, олімпіад тощо за поданням деканів.

6.2. Академічні тексти, що подаються для перевірки на наявність текстових запозичень (збігів/ідентичності/схожості текстів), повинні бути представлені у форматі *.pdf з можливістю пошуку по тексту та/або *.docx.

6.3. Загальна схема перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень з використанням відповідної Системи повинна складатися з наступних етапів:

6.3.1. Остаточний варіант академічного тексту передається відповідальній особі для перевірки на наявність текстових запозичень ;

6.3.2. Відповідальна особа завантажує електронний варіант академічного тексту у Систему;

6.3.3. Система перевіряє академічний текст за базами внутрішньої бібліотеки Системи, відкритими інтернет-джерелами та генерує звіт подібності;

6.3.4. Звіт подібності передається для аналізу та прийняття експертного рішення.

7. Порядок здійснення заходів з перевірки на наявність текстових запозичень у кваліфікаційних роботах на здобуття ступеня «бакалавра» або «магістра»

7.1. Текст остаточного варіанту кваліфікаційної роботи (далі у розділі 7 - роботи), разом із заявою (Додаток 1), подається здобувачем вищої освіти науковому керівнику в електронному вигляді.

7.2. Відповідальна особа створює профіль науковому керівнику (далі у розділі 7 - керівнику) в Системі та відкриває відповідну папку для доступу наукового керівника.

7.3. Керівник завантажує роботу до Системи.

7.4. Відповідальна особа здійснює процес перевірки роботи у Системі, яка генерує звіт подібності, та надає доступ науковому керівнику до звіту

подібності протягом трьох робочих днів після завантаження роботи до Системи.

7.5. Роздрукована частина звіту подібності, яка засвідчує відсоток текстових запозичень (збігів/ідентичності/схожості), завірена підписом відповідальної особи за перевірку робіт на плагіат, додається до кваліфікаційної роботи.

7.6. Керівник здійснює експертну оцінку роботи з урахуванням звіту подібності, робить висновок про оригінальність роботи і включає його у відгук. Повну копію звіту подібності здобувач вищої освіти може отримати на кафедрі за письмовим запитом.

7.7. Допуск до захисту проводиться з врахуванням експертної оцінки керівника результатів щодо наявності плагіату в роботі.

7.8. Якщо робота допускається до захисту, то здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

7.9. У випадку незгоди з висновком про оригінальність роботи автор має право подати апеляцію, яка буде розглянута у встановленому порядку Комісією з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами.

8. Порядок здійснення заходів з перевірки на наявність текстових запозичень у дисертаційних роботах на здобуття ступеня «доктор філософії» або «доктора наук»

8.1. Остаточний варіант дисертації (далі в розділі 8 - робота) разом із заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи подається до спеціалізованої /вченої ради у друкованому та електронному вигляді. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версії дисертації покладається на відповідальних осіб одноразових вчених рад, секретарів спеціалізованих вчених рад.

8.2. Відповідальна особа/ секретар спеціалізованої вченої ради завантажує електронний варіант роботи до Системи для здійснення перевірки, яка генерує звіт подібності.

8.3. Звіт подібності розглядається на засіданні комісії спеціалізованої вченої ради, яка розглядає, дисертацію та вповноважена приймати рішення, щодо допуску її до захисту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку комісії окремим пунктом.

8.4. Якщо робота приймається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

8.5. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд комісії. Причини повернення роботи мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

8.6. Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, робота не приймається до захисту. Причини не прийняття роботи та характер відповідальності мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

8.7. Автор має право подати апеляцію згідно з Порядком присудження наукових ступенів.

9. Порядок здійснення заходів з перевірки на наявність текстових запозичень у монографіях, підручниках та навчальних посібниках, які містять авторський текст, створених в Університеті

9.1. Остаточний варіант монографії/підручника/навчального посібника, що створений в Університеті та претендує на затвердження Вченою радою до видання має бути поданий автором твору до НБ в електронному форматі за 10 днів до обговорення на засіданні кафедри.

9.2. Відповідальна особа від НБ за перевірку робіт на наявність

текстових запозичень завантажує електронний варіант твору до Системи для здійснення перевірки та генерування звіту подібності.

9.3. Відповідальна особа від НБ за перевірку робіт на наявність текстових запозичень надає електронний звіт подібності завідувачу кафедрою протягом трьох робочих днів після отримання роботи для перевірки на плагіат від автора твору.

9.4. Відповідальна особа від НБ за перевірку робіт на плагіат, за потреби, надає завідувачу кафедрою права доступу до звіту подібності в Системі.

9.5. Звіт подібності обговорюється на засіданні кафедри, де розглядається, питання клопотання про подання на затвердження вченою радою до видання. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами зазначається в протоколі засідання кафедри окремим пунктом.

9.6. Якщо кафедра приймає позитивне рішення про клопотання щодо подання на затвердження вченою радою до видання монографії/підручника/навчального посібника, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

9.7. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань або інших технічних недоліків, твір повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд кафедри. Причини повернення твору мають бути зазначені у протоколі засідання кафедри.

9.8. Якщо твір містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, авторові відмовляється у клопотанні про видання монографії/підручника/навчального посібника. Причини відмови мають бути зазначені у протоколі засідання кафедри.

10. Порядок здійснення заходів з перевірки на плагіат рукописів, поданих до публікації у наукових виданнях та збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, олімпіад, семінарів тощо Університету

10.1. Порядок перевірки на плагіат рукописів наукових статей, поданих авторами до публікації, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми та політики редакцій.

10.2. Порядок перевірки на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів тощо, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми та політики оргкомітетів.

10.3. Усі текстові збіги мають аналізуватися експертом, і лише експерт чи експерти можуть приймати рішення щодо доцільності текстових збігів залежно від галузевого спрямування роботи, мети дослідження, особливостей тієї частини академічного тексту, в якому виявлено збіги.

11. Відповідальність за академічний плагіат

11.1. У разі виявлення плагіату у роботах працівників університету та здобувачів вищої освіти вони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства.

11.2. Відповідальність за відсутність плагіату у кваліфікаційних роботах бакалаврів, магістрів несуть наукові керівники здобувачів та відповідальні експерти, призначені Наказом ректора 188 від 15.11.2021р. «Про затвердження відповідальних (експертів) з організації і контролю за додержанням принципів академічної доброчесності в університеті»

11.3. Відповідальність за відсутність плагіату в дисертаціях, монографіях, підручниках, навчальних посібниках, тезах доповідей, статтях несуть автори відповідних наукових та науково-методичних праць

Завідувачу кафедри _____ студента (ПІБ,
факультет, курс, група) _____

ЗАЯВА

З правилами Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти ДБТУ від _____ року ознайомлений (а). Про використання Системи виявлення збігів/ідентичності/схожості в кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти оповіщений (а). Надаю свою згоду на обробку, збереження та оприлюднення Університетом моєї роботи в Електронному архіві ДБТУ. Надаю Університету право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт. Робота виконана мною самостійно та надається для перевірки Університетом на плагіат. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

Дата

Підпис